

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ   È È È È È
κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 73836/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Νοεμβρίου 2004

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 18.1.2005

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση È È È È È **κατά**
Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. ΤΥΛΚΕΝΣ,

Κυρία Ε. ΣΤΕΙΝΕΡ,

Κύριο Κ. ΗΑΧΙΥΕΒ,

Κύριο D. ΣΠΙΕΛΜΑΝΝ,

Κύριο S.E. ΤΕΒΕΝΣ, *δικαστές,*

και τον κύριο S. ΝΙΕΛΣΕΝ, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 14 Δεκεμβρίου 2004,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 73836/01) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας της ανώνυμης εταιρίας È È È È È . («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 3 Σεπτεμβρίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εταιρία εκπροσωπείται από τους κυρίους Κ. Χορομίδη και Ι. Χορομίδη, δικηγόρους του Δικηγορικού Συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο

Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Η προσφεύγουσα εταιρία παραπονέθηκε ειδικότερα, υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, για την αδυναμία να λάβει μία πλήρη αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου της.

4. Η προσφυγή ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του κανονισμού). Μέσα σε αυτό, το συμβούλιο που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του κανονισμού.

5. Με απόφαση της 23 Οκτωβρίου 2003, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή.

6. Τόσο η προσφεύγουσα εταιρία όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

7. Η προσφεύγουσα έχει την έδρα της στο 7^ο χιλιόμετρο της εθνικής οδού που συνδέει την Κατερίνη με την Αθήνα.

8. Την 1^η Ιουνίου 1994, με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Δημοσίων Έργων (αριθ. 1061381/3733/0010), ΤΟ Ελληνικό Δημόσιο προέβη στην απαλλοτρίωση ακινήτων συνολικής επιφάνειας 405.120 τ.μ. με σκοπό την χωροθέτηση ορισμένων τμημάτων της εθνικής οδού που συνδέει τον Πλαταμώνα με την Κατερίνη, στην Πιερία (Βόρεια Ελλάδα). Από την προσφεύγουσα εταιρία απαλλοτριώθηκαν 2.481,57 τ.μ. (που φέρουν στο κτηματολόγιο τους αριθμούς 172 και 172^Α).

9. Ο νόμος 653/1977 καθιερώνει ένα τεκμήριο σύμφωνα με το οποίο, όταν υπάρχει κατασκευή μιας νέας εθνικής οδού, οι παρόδιοι ιδιοκτήτες ωφελούνται. Έτσι, προβλέπει ότι αυτοί πρέπει να

συμμετέχουν στα έξοδα απαλλοτρίωσης των περιουσιών αυτών (βλέπε πιο κάτω «Εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και πρακτική»). Κατ'εφαρμογήν του τεκμηρίου αυτού, η διοίκηση αποφάσισε, εν προκειμένω, ότι για τα 590,21 τ.μ. του οικοπέδου αριθ. 172^A, η προσφεύγουσα εταιρία δεν έπρεπε να λάβει καμία αποζημίωση, γιατί έπρεπε να θεωρηθεί ωφελημένη από την κατασκευή της οδού.

10. Στις 27 Μαΐου 1997, το Πρωτοδικείο Κατερίνης όρισε την προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης ανά τετραγωνικό μέτρο.

11. Στις 12 Αυγούστου 1997, η προσφεύγουσα εταιρία κατέθεσε ενώπιον του Εφετείου Θεσσαλονίκης μία αίτηση για τον καθορισμό της οριστικής αποζημίωσης.

12. Με προδικαστική απόφαση της 29 Ιουνίου 1998, το Εφετείο κήρυξε εαυτό αναρμόδιο να εξετάσει αν η προσφεύγουσα εταιρία είχε ωφέλεια από την κατασκευή της νέας εθνικής οδού. Ειδικότερα, έκρινε ότι για να ορίσει την τιμή μονάδος της αποζημίωσης για τα ακίνητα που απαλλοτριώνονται ενόψει της κατασκευής μιας εθνικής οδού, το δικαστήριο περιοριζόταν στον καθορισμό της εν λόγω τιμής, χωρίς να εξετάσει την ύπαρξη και την έκταση της υποχρέωσης των παροδίων, οι οποίοι ωφελούνται από την κατασκευή αυτή, να συνεισφέρουν στα έξοδα απαλλοτρίωσης σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου 653/1977. Εξάλλου, το Εφετείο διέταξε μία πραγματογνωμοσύνη για την εκτίμηση της πραγματικής αξίας της απαλλοτριωθείσας περιουσίας (απόφαση αριθ. 2387/1998).

13. Στις 27 Απριλίου 1999, το Εφετείο όρισε την οριστική τιμή μονάδας της αποζημίωσης σε 4.500 δραχμές το τετραγωνικό μέτρο. Εξάλλου, αποφάσισε ότι το Δημόσιο έπρεπε να καταβάλει 100.000 δραχμές για την δικαστική δαπάνη της προσφεύγουσας εταιρίας και τις αμοιβές των δικηγόρων της. Καθόρισε τις αμοιβές αυτές, οι οποίες έπρεπε να κατατεθούν στον Δικηγορικό Σύλλογο της Θεσσαλονίκης, σε ποσοστό 4% του ποσού της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης (απόφαση αριθ. 1316/1999).

14. Στις 28 Ιουλίου 1999, η προσφεύγουσα εταιρία άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά των αποφάσεων αριθ. 2387/1998 και 1316/1999 του Εφετείου, το οποίο επέκρινε ότι παραβίασε τα άρθρα 6 § 1 της Σύμβασης και 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

15. Στις 15 Μαΐου 2001, το τρίτο τμήμα του Αρείου Πάγου απέρριψε τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας εταιρίας ως αβάσιμους (απόφαση αριθ. 780/2001).

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

16. Το άρθρο 17 του Συντάγματος του 1975 έχει ως εξής:

«1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασίαν του Κράτους, τα εξ αυτής όμως δικαιώματα δεν δύναται να ασκώνται εις βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού, ει μη δια δημοσίαν ωφέλειαν προσηκόντως αποδεδειγμένην, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, πάντοτε δε προηγουμένης πλήρους αποζημιώσεως, ανταποκρινομένης προς την αξίαν του απαλλοτριουμένου κατά τον χρόνον της ενώπιον του δικαστηρίου συζητήσεως περί προσωρινού προσδιορισμού της αποζημιώσεως. Επί απ'ευθείας αιτήσεως περί οριστικού προσδιορισμού της αποζημιώσεως λαμβάνεται υπ'όψιν η αξία κατά τον χρόνον της περί τούτου συζητήσεως ενώπιον του δικαστηρίου (...)

17. Το νομοθετικό διάταγμα 797/1971 της 30 Δεκεμβρίου 1970/1^{ns} Ιανουαρίου 1971 συνιστά την θεμελιώδη νομοθεσία που διέπει τις απαλλοτριώσεις, κατ'εφαρμογήν των αρχών που διατυπώνονται από τις συνταγματικές διατάξεις.

18. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του άρθρου 1 του νόμου 653/1977 της 25 Ιουλίου/5 Αυγούστου 1977, σχετικά με τις υποχρεώσεις των

παροδίων ιδιοκτητών σε περίπτωση χάραξης εθνικών οδών, έχουν ως εξής:

«1. Σε περίπτωση χάραξης, εκτός του σχεδίου πόλεως, εθνικών οδών πλάτους μέχρι τριάντα μέτρων, οι παρόδιοι ιδιοκτήτες, οι οποίοι ωφελούνται, υποχρεούνται να πληρώσουν για μία ζώνη πλάτους δεκαπέντε μέτρων, συμμετέχοντας έτσι στα έξοδα απαλλοτρίωσης των κειμένων επί των οδών αυτών ακινήτων. Η υποχρέωση αυτή δεν μπορεί εν τούτοις να υπερβεί το ήμισυ της επιφανείας του εν λόγω ακινήτου.

(...)

3. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος άρθρου, λογίζονται ωφελούμενοι παρόδιοι ιδιοκτήτες, εκείνοι των οποίων τα ακίνητα αποκτούν πρόσοψη επί των χαρασσομένων οδών.

4. Όταν οι δικαιούχοι αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης είναι ταυτόχρονα υπόχρεοι πληρωμής μέρους αυτής, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις συμψηφίζονται.»

Το τεκμήριο αυτό, σύμφωνα με το οποίο η υπεραξία που έλκεται από της εργασίες χωροθέτησης των οδών αποτελεί επαρκή αποζημίωση, θεωρείτο για πολλά χρόνια ως αμάχητο. Μετά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Κατηκαρίδης και λοιποί κατά Ελλάδα*, *Τσόμτσος και λοιποί κατά Ελλάδα* (αποφάσεις της 15 Νοεμβρίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-V) και *Παπαχελάς κατά Ελλάδα* ([GC], αριθ. 31423/96, ECHR 1999-II), τα εθνικά δικαστήρια αποδέχονται πλέον ότι το εν λόγω τεκμήριο δεν είναι πλέον αμάχητο. Η θέση αυτή επικυρώθηκε από το άρθρο 33 του νόμου 2971/2001. Εκτοτε, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσφεύγουν στα πολιτικά δικαστήρια προκειμένου να κριθεί ότι δεν είναι ωφεληθέντες ιδιοκτήτες με την έννοια του πιο πάνω νόμου και να εισπράξουν, ενδεχομένως, μία πρόσθετη αποζημίωση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1

19. Η προσφεύγουσα εταιρία παραπονείται ότι η ιδιοκτησία του απαλλοτριώθηκε χωρίς να του καταβληθεί πλήρης αποζημίωση για όλα τα απαλλοτριωθέντα τμήματά της. Πράγματι, αυτή θεωρήθηκε, δυνάμει του άρθρου 1 του νόμου 653/1977, ως ιδιοκτήτρια ωφελούμενη από την χάραξη της οδού, και έπρεπε να συμμετάσχει έτσι στα έξοδα απαλλοτρίωσης του ακινήτου της. Η προσφεύγουσα εταιρία επικαλείται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, το οποίο έχει ως εξής:

«Εκαστο φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν τους νόμους που κρίνουν απαραίτητους για να ρυθμίσουν τη χρήση των αγαθών σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και να εξασφαλίσουν την πληρωμή των φόρων ή άλλων συνεισφορών ή των προστίμων.»

20. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η επίδικη απαλλοτρίωση ήταν σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 και ότι η αποζημίωση που καθορίστηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση από τα εθνικά δικαστήρια ήταν ανάλογη προς την αξία των απαλλοτριωθέντων ακινήτων. Επιπλέον, σύμφωνα με την πρόσφατη νομολογία και σύμφωνα με το άρθρο 33 του νόμου 2971/2001, η προσφεύγουσα εταιρία έχει πλέον την δυνατότητα να προσφύγει

ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων προκειμένου να κριθεί ότι δεν είναι ωφελούμενη ιδιοκτήτρια με την έννοια του επικρινόμενου νόμου. Μία τέτοια αγωγή θα της επιτρέψει, ενδεχομένως, να λάβει γρήγορα πλήρη αποζημίωση.

21. Η προσφεύγουσα εταιρία απαντά ότι το γεγονός ότι πρέπει να ασκήσει μία νέα αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, προκειμένου να κριθεί εκ νέου ότι αυτή δεν είναι ωφελούμενη ιδιοκτήτρια με την έννοια του πιο πάνω αναφερόμενου νόμου, παραγνωρίζει το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 καθώς και την «λογική προθεσμία», η οποία προστατεύεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, γιατί θα χρειαστούν τουλάχιστον τέσσερα ή πέντε χρόνια μέχρι την έκδοση μιας τελεσίδικης απόφασης. Ισχυρίζεται ότι υπέστη σημαντική οικονομική ζημία που οδήγησε σε διάρρηξη της δίκαιης ισορροπίας, η οποία πρέπει να υφίσταται μεταξύ της προστασίας του δικαιώματος της ιδιοκτησίας και των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος.

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ένα μέτρο παρέμβασης στο δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας πρέπει να τηρεί μία «δίκαιη ισορροπία» μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Sporrong et Lönnroth κατά Σουηδίας*, απόφαση της 23 Σεπτεμβρίου 1982, série A no. 52, σελ. 26, § 69). Για να εκτιμηθεί αν το επίδικο μέτρο σέβεται την απαιτούμενη δίκαιη ισορροπία και, ειδικότερα, αν δεν θέτει στους ώμους του προσφεύγοντος ένα δυσανάλογο βάρος, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατυπώσεις της αποζημίωσης που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία. Ως προς τούτο, χωρίς την καταβολή ενός ποσού ανάλογου προς την αξία του πράγματος, η στέρηση της ιδιοκτησίας συνιστά κανονικά μία υπερβολική προσβολή που δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί στη βάση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Το τελευταίο δεν εγγυάται εν τούτοις σε όλες τις περιπτώσεις το δικαίωμα

για πλήρη αποζημίωση, γιατί οι θεμιτοί στόχοι «δημόσιας ωφέλειας» μπορούν να συνηγορούν υπέρ μιας αποζημίωσης μικρότερης από την πλήρη αγοραία αξία (βλέπε *Ιερές μονές κατά Ελλάδα*, απόφαση της 9 Δεκεμβρίου 1994, série A no. 301-A, σελ. 34-35, §§ 70-71).

23. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στις υποθέσεις *Κατηκαρίδης και λοιποί κατά Ελλάδα* και *Τσόμτσος και λοιποί κατά Ελλάδα*, είχε τιμωρήσει το αμάχητο τεκμήριο που καθιερώνεται από το άρθρο 1 § 3 του νόμου 653/1977. Είχε κρίνει ότι το υπερβολικά άκαμπτο σύστημα αυτό δεν λάμβανε καθόλου υπόψη την ποικιλία των καταστάσεων, παραγνωρίζοντας τις διαφορές που απορρέουν ειδικότερα από την φύση των εργασιών και την διαμόρφωση του χώρου, γεγονός που το οδήγησε να καταλήξει στην παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Κατηκαρίδης και λοιποί κατά Ελλάδα*, σελ. 1688-1689, § 49, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Τσόμτσος και λοιποί κατά Ελλάδα*, σελ. 1715-1716, § 40).

24. Μετά από τις αποφάσεις αυτές, τα ελληνικά δικαστήρια εγκατέλειψαν την νομολογία τους σύμφωνα με την οποία το τεκμήριο ότι οι ιδιοκτήτες είχαν ωφέλεια από τις εργασίες βελτίωσης μιας οδού ήταν αμάχητο. Η θέση αυτή επιβεβαιώθηκε από το άρθρο 33 του νόμου 2971/2001 (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 18). Εκτοτε, οι ιδιοκτήτες ενός απαλλοτριωθέντος ακινήτου μπορούν, αν θεωρούν ότι ζημιώθηκαν, να εισαγάγουν μία νέα διαδικασία ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων προκειμένου να αποδείξουν ότι δεν έλκουν ωφέλεια από τις εργασίες οδοποιίας.

25. Εν τούτοις, το Δικαστήριο θεωρεί ότι, όταν τα περιουσιακά στοιχεία ενός ατόμου αποτελούν το αντικείμενο μιας απαλλοτρίωσης, πρέπει να υπάρχει μία διαδικασία που εξασφαλίζει μία συνολική εκτίμηση των συνεπειών μιας απαλλοτρίωσης, ήτοι την καταβολή μιας αποζημίωσης σχετικής με την αξία του απαλλοτριωθέντος πράγματος, τον καθορισμό των δικαιούχων της αποζημίωσης και οποιοδήποτε άλλο

ζήτημα σχετικό με την απαλλοτρίωση (*Αζας κατά Ελλάδα*, αριθ. 50824/99, § 48, 19 Σεπτεμβρίου 2002).

26. Πράγματι, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να κρίνει ότι, αν και το επίδικο τεκμήριο δεν είναι πλέον μαχητό, το σύστημα αποζημίωσης των ιδιοκτητών που θίγονται από ένα μέτρο απαλλοτρίωσης δεν βελτιώθηκε αισθητά. Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημείωσε ότι το τεκμήριο υφίσταται πάντοτε και ότι τα δικαστήρια που καθορίζουν το ποσό της αποζημίωσης δεν λαμβάνουν υπόψη ούτε την φύση των πραγματοποιηθεισών εργασιών ούτε το ζήτημα του αν αυτές ωφελούν τους ιδιοκτήτες ή όχι. Αντιθέτως, το σύστημα, έτσι όπως λειτουργεί σήμερα, υποχρεώνει τους ιδιοκτήτες, οι οποίοι θεωρούν ότι έχουν θιγεί από τις εργασίες, να προσφύγουν εκ νέου στα πολιτικά δικαστήρια προκειμένου να αποδείξουν ότι οι ιδιοκτησίες τους στην πραγματικότητα έχουν ζημιωθεί. Η διαδικασία αυτή δε κινδυνεύει να παραταθεί, αν ένας από τους διαδίκους αποφασίσει να κάνει χρήση των ενδίκων μέσων που του προσφέρονται. Η διάρκεια αυτή μπορεί τότε να προστεθεί σε εκείνη που αναφέρεται στον καθορισμό της τιμής μονάδος της αποζημίωσης, η οποία περιλαμβάνει τρία στάδια: τον καθορισμό της τιμής μονάδος, καταρχήν της προσωρινής και στη συνέχεια οριστικής, της αποζημίωσης και την αναγνώριση των δικαιούχων του δικαιώματος για αποζημίωση (*Ευσταθίου, Κωνσταντόπουλος ΑΕ και λοιποί και Ιντερόλιβα ΑΒΕΕ κατά Ελλάδα*, αριθ. 55794/00, 58634/00 και 58642/00, 10 Ιουλίου 2003).

27. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κάποιο λόγο για να αποστεί από την νομολογία αυτή. Θεωρεί ότι, διατηρώντας το τεκμήριο της «αυτό-αποζημίωσης» και υποχρεώνοντας τον θιγέντα ιδιοκτήτη να πολλαπλασιάσει τις διαδικασίες για να έχει την δυνατότητα να εισπράξει μία αποζημίωση ανάλογη με την αξία του απαλλοτριωθέντος πράγματος, οι αρχές διέρρηξαν την δίκαιη ισορροπία που πρέπει να τηρείται μεταξύ της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

28. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

29. Για την υλική ζημία από τα 590,21 τετραγωνικά μέτρα που δεν αποζημιώθηκαν, η προσφεύγουσα εταιρία ζητεί το ποσό, το οποίο καθορίστηκε ως οριστική αποζημίωση από το Εφετείο Θεσσαλονίκης (4.500 δραχμές το τετραγωνικό μέτρο, βλέπε πιο πάνω παράγραφο 13), και την επαύξησή του, ήτοι συνολικά 14.377,95 ευρώ ή, εναλλακτικά, 13.208 ευρώ. Η προσφεύγουσα εταιρία ζητεί εξάλλου 10.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που προκλήθηκε από την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

30. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα εταιρία ζητεί από το Δικαστήριο να υποκατασταθεί στα εθνικά δικαστήρια και να της επιδικάσει μία πλήρη αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου της. Προσθέτει ότι κανένα ζήτημα δεν τίθεται υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

31. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η παραβίαση που διαπιστώθηκε εν προκειμένω συνιστά παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, στο μέτρο που οι υφιστάμενες διαδικασίες περιπλέκουν υπέρ το δέον την δυνατότητα των θιγόντων από τα μέτρα

απαλλοτριώσης ιδιοκτητών να διεκδικήσουν μία αρμόζουσα αποζημίωση. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε επομένως να προχωρήσει στην αποζημίωση της προσφεύγουσας εταιρίας, όπως θα είχε πράξει, αν η δυνατότητα καταβολής αποζημίωσης για τα μη αποζημιωθέντα τετραγωνικά μέτρα του οικοπέδου της αποκλειόταν στο εθνικό δίκαιο (βλέπε *Ευσταθίου και Μιχαηλίδης και Σια Μοτέλ Αμέρικα κατά Ελλάδα*, αριθ. 55794/00, § 37, 10 Ιουλίου 2003). Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, όπως προβλέπει το άρθρο 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο επιδικάζει στην προσφεύγουσα εταιρία 10.000 ευρώ για την υλική ζημία, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο. Σε ό,τι αφορά την ηθική βλάβη, την οποία αυτή ισχυρίζεται ότι υπέστη, το Δικαστήριο την εκτιμά επαρκώς αποκατασταθείσα με την διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

32. Η προσφεύγουσα εταιρία ζητεί εξάλλου 1.586,38 ευρώ για τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 4.000 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκομίζει μόνον μία απόδειξη 200.000 δραχμών (587 ευρώ), η οποία εκδόθηκε για την αμοιβή του δικηγόρου της για την διαδικασία ενώπιον του Αρείου Πάγου.

33. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα έξοδα της προσφεύγουσας εταιρίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων καθορίστηκαν από τα τελευταία και δεν θα μπορούσαν να επιδικαστούν. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα που σχετίζονται με την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το προς επιδίκαση ποσό δεν θα πρέπει να υπερβεί τα 1.500 ευρώ.

34. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης*

κατά Ελλάδα (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

35. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα έξοδα της προσφεύγουσας εταιρίας ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων αναφέρονταν στην ουσία της διαφοράς. Εκτιμά επομένως ότι πρέπει να επιδικαστούν στην προσφεύγουσα τα αντίστοιχα έξοδα. Δεν μπορεί όμως να κάνει δεκτό το σύνολο των αξιώσεων της τελευταίας, στο μέτρο που η μοναδική προσκομισθείσα απόδειξη αφορά μόνον την ακυρωτική διαδικασία. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στην προσφεύγουσα εταιρία 587 ευρώ για τα έξοδά της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα για τις ανάγκες της εκπροσώπησης της προσφεύγουσας εταιρίας ενώπιόν του, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις της τελευταίας δεν αναλύονται ούτε συνοδεύονται από τα απαραίτητα παραστατικά. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το σχετικό αίτημά της.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

36. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

2. *Αποφαίνεται ότι*

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα εταιρία, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά

την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

- i. 10.00 (δέκα χιλιάδες) ευρώ για υλική ζημία,
- ii. 587 (πεντακόσια ογδόντα επτά) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη,
- iii. οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης αποζημίωσης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Ιανουαρίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren NIELSEN
Γραμματέας

(υπογραφή)
Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.
Αθήνα, 5 Φεβρουαρίου 2005
Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος